

Mátyás Ferenc:
Kampány – Csendet kérünk!

Minden valószínűség szerint egy eltűnő jogintézmény, a kampánycsend utolsó (?) megsértésének következményeiről rendelkezett a Kecskeméti Törvényszék 5.Kpk.21.285/2013/4. számú végzése a bajai időközi választások kapcsán, mivel az új választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: új Ve.) már nem tartalmaz kampánycsendre vonatkozó szabályozást.

A törvényszék a Területi Választási Bizottság 4/2013. (IX.25.) TVB. számú határozatát megváltoztatja és megállapítja, hogy Baja város 03. számú egyéni választókerületében a 2013. szeptember 22. napján tartott időközi önkormányzati választáson a 32. számú szavazóköri kampánycsendsértés történt, és a szavazóköri tekintetében elrendeli a választás megismétlését.

Egy olyan hányattatott sorsú, sokszor (különösen a modern információs technikák korában) megkérdőjelezett létjogosultságú jogintézmény veszik lassan végleg a múlt kódéba, amely némely népszavazási kezdeményezés mellett még képes volt azt a bizonyos görbe, ironikus tükröt tartani a jogi szabályozás elé. Gondolhatunk itt arra, amikor izgatottan kerestük arra a választ, hogy vajon az, hogy a TV2 2006. április 8-án sugárzott, Activity Show műsorszámában az egyik feladvány megfejtése Gyurcsány Ferenc volt, vagy az, hogy a Petőfi Rádió április 8-i Szív küldi szívnek szívesen műsora, amelyben leadták a Roxette: Listen to your heart című számát, amiről mindenkinek a Fidesz jutott eszébe, vajon a kampánycsend megsértésének minősült-e.

De mindez már a múlt, hiszen, az új Ve 139. §-a határozottan dönt a kampánycsend sorsáról: **a választási kampányidőszak a szavazás napját megelőző 50. naptól a szavazás napján a szavazás befejezéséig tart.** A korábbi szabályozás, a régi választási eljárási törvény (1997. évi C. törvény, a továbbiakban: régi Ve.) szerint a választási kampány a szavazás napjának kezdetéig tartott csak [40. § (1) bekezdés]. A szavazás napján 0 órától 19 óráig tilos volt kampányt folytatni. Ezt az időtartamot neveztük kampánycsendnek (korábban a kampánycsend a szavazást megelőző nap 0 órától kezdődött, ezt rövidítette le a jogalkotó 2010-ben). Az új szabályozásban egyetlen hasonló korlátozást találhatunk, ugyanis a szavazás napján a szavazóhelyiségek bejáratától számított 150 méteres távolságon belül tilos kampányt folytatni.

A régi Ve. értelmében a kampánycsend megsértésének minősült ebben a periódusban a választópolgárok választói akaratának mindennemű befolyásolása, így különösen: **a választópolgárok számára a jelölt vagy a jelölő szervezet által ingyenesen juttatott szolgáltatás**, ezek közé tartozott a szavazásra történő szervezett szállítás is. A bajai időközi választáson a választás megismétlésének alapjául olyan tényállás szolgált, amely teljesen jogszerű az új választási eljárási szabályokban.

Ezen a ponton érdemes néhány szót szólni, miért alkalmazhatóak most is a régi Ve. szabályai, hiszen a törvényt az új Ve. 367. § a) pontja 2013. május 3-ától hatályon kívül

helyezte. A megfelelő átmenet biztosítása érdekében az új Ve. 349. § (1) bekezdés b) pontja a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény rendelkezéseinek alkalmazását írja elő, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek e törvény hatálybalépését követő első általános választását megelőző időközi önkormányzati választásokon. Hasonló rendelkezés található az országgyűlési időközi választásra, a nemzetiségi önkormányzati mandátum megüresedése és az európai parlamenti mandátum megüresedése esetén a mandátum betöltésére is. Vagyis az átmeneti szabályozás még egyszer, talán utoljára megnyitja a terepet, hogy a jogintézmény régi fényében pompázhasson.

A kampánycsenddel szemben a feleslegességen túl gyakori érv volt, hogy a kampánycsendsértés erőteljes szubjektív volta miatt nehézkes a bizonyíthatósága. Ezt jól mutatja a törvényszéki végzéssel tartalmilag teljesen más konklúzióra jutó választási bizottsági határozat is. Ezen a téren az új szabályozás (ami engedi a választási kampányt a választás napján is, kivéve a szavazóhelyiségek bejáratától számított 150 méteres távolságon belül) sem könnyít a helyzetünkön, hiszen bár a távolsági tiltással világos helyzetet teremt, a jogalkotó mégis elhelyezett egy kiskaput a szabályozásban. Kimondja ugyanis, hogy nem minősül választási kampánynak az állampolgárok - mint magánszemélyek - közötti személyes kommunikáció, függetlenül annak tartalmától és formájától (új Ve. 142. §). Vagyis mivel a szavazóhelyiségek bejáratától számított 150 méteres távolságon belül csak a választási kampánytevékenység a tilalmazott és a magánszemélyek kommunikációja semmilyen formában nem minősül kampánytevékenységnek, az önkéntes, nem pártszínekben megjelenő aktivistáknak a választói akaratot esetlegesen erőteljesen befolyásoló tevékenysége is teljesen jogszerű. A korlátok tehát könnyen kijátszhatóak, és igencsak bonyolult bizonyítást igényel az ellenük történő sikeres fellépés.

Visszatérve Bajára. A törvényszék a szavazók szervezett szállítása miatt találta kimerítettnek a kampánycsendsértést. Arra a bíróság is rámutatott, hogy a választók személygépkocsival, több fordulóban történő szállítása mindenképp összehangolt tevékenységet feltételez, amely megalapozza a szervezettséget. Jelen esetben a bíróság vélelmezte az ingyenességet, mivel a szavazók szállítását nem taxi segítségével végezték. Az időközi választásokkal kapcsolatban a bíróság megállapította, hogy mivel olyan választópolgárok szállítására került sor, akik nem tudták megoldani a szavazókörbe való eljutást, tehát akik egyébként a szavazáson nem vettek volna részt, mindenképpen befolyásolták őket választói akaratukban. Ezek a választópolgárok ugyanis, ha a szavazáson részt szerettek volna venni, akkor korábban megigényelték volna a mozgóurna biztosítását. Erre azonban nem került sor, így a kampánycsend megsértése megalapozottan került megállapításra.

Érdemes kiemelni még a bajai választással kapcsolatban a törvényszék végzése után a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 350. § (1) bekezdés e) pontjára hivatkozva benyújtott büntető feljelentést. A törvény értelmében, aki a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó választás, népszavazás, népi kezdeményezés vagy európai polgári kezdeményezés során arra jogosultat a választásban, a népszavazásban, a népi kezdeményezésben vagy az európai polgári kezdeményezésben

akadályoz, vagy erőszakkal, fenyegetéssel, megtévesztéssel, illetve anyagi juttatással befolyásolni törekszik, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Bár a benyújtók szerint a Btk. az anyagi juttatás fogalmát nem definiálja, de a vagyoni előny juttatása, vagyis az ingyenes szervezett utaztatás ennek minősíthető álláspontjuk szerint (mert például nem kell buszjegyet venniük, hangzanak az érvek).

Ez azonban hibás következtetés. Az anyagi előny juttatása feltételezi azt a kritériumot, hogy az a személy, akinek az anyagi előnyt juttatják, előnyösebb helyzetbe kerüljön, mint az anyagi előny juttatása előtt. Mivel – mint arra a törvényszék végzése is rámutatott – olyan választópolgárok szállítására került sor, akik a szervezett szállítás nélkül nem vettek volna részt a választáson, anyagilag nem kerülnek kedvezőbb helyzetbe a szállítás ténye által, tehát a hivatkozott megspórolt buszjegy nem szolgálhat anyagi előnyként, hiszen erre a szervezett szállítás nélkül nem is merült volna fel költség a választópolgár oldaláról.

Ha netán meg is valósulna valamilyen anyagi előny, a célzat vizsgálata válik elsődlegessé. A Btk.-ban szereplő bűncselekmény ugyanis célzatos, ami azt jelenti, hogy az elkövető magatartásának arra kell irányulnia, hogy a választópolgárt a választójogának gyakorlásában kifejezetten az anyagi előny nyújtása révén befolyásolja. Ilyen lehet például, ha valaki pénzt, tűzifát ígér a választópolgárnak, cserébe azért, hogy az általa képviselt jelöltre szavazzon. Ez társulhat az így befolyásolt szavazók szervezett szállításával, ilyenkor a teljes folyamat lesz az, ami sérti a kampánycsendet és még a Btk. szerint büntetendő magatartásnak is minősül. Ha viszont a célzat csak és kizárólag a választópolgárok „mozgósítására” irányul és ez valósul meg szervezett szállítás révén, akkor egy ebből származó anyagi előny pusztán járulékos, az elkövetői szándék nem terjedne ki rá, márpedig a Btk. 350. § (1) bekezdés e) pontjának hivatkozott fordulata (a befolyásolni törekvés) kizárólag egyenes szándékkal valósítható meg. Ebbe a kategóriába tartozhat önmagában véve a szervezett szállítás (ha nem kapcsolódik hozzá egyéb, büntetendő cselekmény), de ugyanúgy ez irányadó az étel vagy ital adására is. Ilyenkor megvalósul a kampánycsend megsértése, és annak következményei alkalmazandóvá válnak, büntető törvénybe ütköző tényállás viszont célzat hiányában nem.